

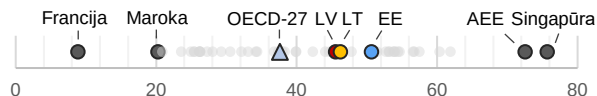
Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas OECD Starptautiskā mācību vides pētījuma **TALIS 2024** (*Teaching and Learning International Survey*) pirmie rezultāti

TALIS ir lielākais starptautiskais skolotāju un skolu direktoru pētījums. Tas nodrošina, ka **skolotāju un skolu direktoru viedokļi tiek pārstāvēti izglītības politikas veidošanā**. TALIS balstās uz skolotāju pašnovērtējumu, atspoguļojot viņu viedokļus, ko ietekmē sociālais un kultūras konteksts. Tāpēc starpvalstu salīdzinājumi jāinterpretē piesardzīgi. 2024. gada pavasarī uz TALIS jautājumiem atbildēja 215 Latvijas skolu 4 088 skolotāji un 213 skolu direktori.

MĀKSLĪGĀ INTELEKTA IZMANTOŠANA SKOLOTĀJU DARBĀ

Latvijā par mākslīgā intelekta (MI) izmantošanu mācību procesā pēdējo 12 mēnešu laikā pirms aptaujas veikšanas ziņo **35% skolotāju, kas atbilst vidējam OECD rādītājam – 36%**. tāds pats 35% rādītājs ir arī Igaunijā, bet Lietuvā tas ir 39%.

47% skolotāju Latvijā pēdējo 12 mēnešu laikā pirms aptaujas bija piedalījušies mācībās par MI izmantošanu, kas ir augstāks rādītājs nekā OECD vidēji (38%), taču zemāks, nekā kaimiņvalstīs Igaunijā un Lietuvā.

1. attēls. Skolotāju dalība profesionālās pilnveides mācībās par MI izmantošanu pēdējo 12 mēnešu laikā pirms aptaujas (%), valstu izlase. Avots: OECD TALIS 2024, 4.22.tabula.

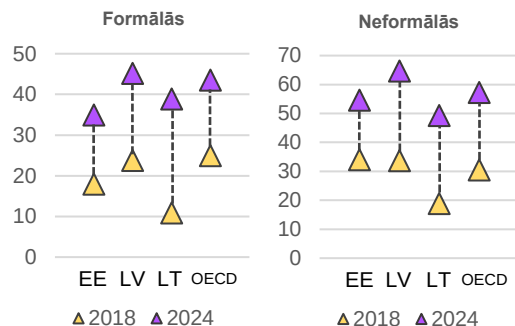
Skolotāji visvairāk **izmanto MI, lai apkopotu informāciju par mācāmo tematu** (Latvijā 74%, OECD vidēji 68%) un **veidotu mācību plānus un uzdevumus** (Latvijā 72%, OECD vidēji 64%). Salīdzinoši mazāk - lai **atbalstītu skolēnus ar īpašām vajadzībām** (Latvijā 27%, OECD vidēji 35%) un **atgriezeniskās saites nodrošināšanai un saziņai ar skolēnu vecākiem vai aizbildņiem** (Latvijā 22%, OECD vidēji 32%).

No Latvijas skolotājiem, kuri 12 mēnešu laikā pirms aptaujas nav izmantojuši MI mācību procesā, 73% norāda, ka viņiem **nav atbilstošu zināšanu un prasmju** (līdzīgi kā OECD vidēji 75%), un 15% ziņo, ka viņu skolām trūkst infrastruktūras MI izmantošanai (zemāks rādītājs nekā OECD vidēji 37%).

Par lielāko **profesionālās pilnveides vajadzību** Latvijas skolotāji nosaukuši **prasmes izmantot MI mācību procesā** (24%), **skolēnu ar īpašām izglītības vajadzībām mācīšanu** (21%) un **tehniskās prasmes digitālo resursu un rīku izmantošanai** (21%).

SALĪDZINOT AR 2018. GADU, IEVĒROJAMI PIEAUDZIS ATBALSTS PROFESIJĀ IENĀKOŠIEM SKOLOTĀJIEM

78% no nesen sākušiem strādāt Latvijas skolotājiem (5 gadu laikā pirms aptaujas) ir **piedalījušies formālās vai neformālās darbā ievadīšanas jeb indukcijas programmās** savā skolā (OECD vidēji 72%) un tas ir **par 35 procentpunktiem vairāk, nekā 2018. gadā** (OECD pieaugums - 31 procentpunkts). 26% jauno skolotāju (ar pedagogiskā darba pieredzi līdz 5 gadiem) ir norīkots mentors (OECD vidēji tikpat: 26%), un salīdzinot ar 2018. gadu Latvijā šis rādītājs palielinājās par 10 procentpunktiem. **83% jauno skolotāju strādā skolās, kas piedāvā mentoringa programmas** (līdzīgi kā OECD vidēji: 81%), taču Latvijas skolās tas ir **ots augstākais pieaugums starp OECD valstīm**, salīdzinot ar 2018. gadu.

2. attēls. Jauno skolotāju dalība indukcijas (darbā ievadīšanas) programmās 2018.-2024. gadā (%), valstu izlase. Avots: OECD TALIS 2024, 4.9. tabula.

Skolotāju kopiena pakāpeniski kļūst dažādāka, lai arī pārmaiņas nenotiek strauji. Skolās ienāk skolotāji, kuri mācīšanu izvēlējušies kā otro profesiju - no 7% Latvijā un OECD vidēji 2018. gadā uz 11% Latvijā un 9% OECD 2024. gadā. Pretēji tendencēm OECD, Latvijā ievērojami samazinājies skolotāju īpatsvars, kuri darbā izjūt lielu stresu (no 23% uz 14%). Ievērojami palielinājies skolotāju īpatsvars, kuri ir apmierināti ar darba samaksu – no 22% uz 39%, - sasniedzot OECD vidējo līmeni.

Pētījums konstatē vairākas pozitīvas tendences Latvijas skolotāju kopienā, taču **jauno skolotāju īpatsvars, kuri atbildējuši, ka nākamajos 5 gados varētu pamest profesiju, ir visaugstākais starp OECD valstīm – 53% Latvijā**. Šāda tendence Latvijai ir kopīga ar pārējām divām Baltijas valstīm – Lietuvā tā ir ziņojuši 50% no skolotājiem, kuri ir jaunāki par 30 gadiem, Igaunijā - 49%. Mūsdienu darba tirgu raksturo mobilitāte starp profesijām, taču ievērojama daļa skolu direktoru norāda uz pedagogu nepietiekamību, tādēļ turpināsies centieni jaunus skolotājus noturēt profesijā.

NEVIENLĪDZĪBAS NOVĒRŠANA PIEEJAI TIEŠSAISTES RESURSIEM

Skolu direktori aptaujā ziņojuši, ka Latvijā **14% skolotāju strādā skolās ar nepietiekamu pieeju internetam** (salīdzinājumam Lietuvā 4%, Igaunijā 5% un OECD vidēji 13%). Līdztekus, Latvijā **32% skolotāju strādā skolās, kurās mēnesi pirms aptaujas mācību stundas tika nodrošinātas tiešsaistē vai hibrīdā režīmā** (salīdzinājumam Lietuvā 31%, Igaunijā 43%, bet OECD vidēji tikai 16%). Dažkārt interneta kvalitāti mazina iekšējo tīklu un lietošanas problēmas. Tiks turpināts atbalsts skolām un pašvaldībām tehnikas efektīvā pārvaldīšanā, sakārtojot tīklu infrastruktūru, tiks turpinātas arī mācības un semināri par programmnodrošinājuma administrēšanu.

DIGITĀLIE RĪKI KĀ ATBILDE DAŽĀDĀM MĀCĪŠANĀS VAJADZĪBĀM

Skolā vienā klasē arvien vairāk nonāk skolēni ar dažādām mācīšanās vajadzībām. Latvijā **38% skolotāju strādā skolās, kurās skolēnu, kuru dzimtā valoda nav mācību valoda, īpatsvars pārsniedz 10%** (OECD vidēji 25%), un **45% māca skolās, kurās vismaz 1% skolēnu ir bēgļi** (līdzīgi kā OECD vidēji 47%). Salīdzinot ar 2018. gadu, skolotāju īpatsvars skolās, kurās vismaz 1% skolēnu ir bēgļi, ir palielinājies par 44 procentpunktiem. Pieaug individuāla atbalsta, ko var sniegt ar digitālo resursu un rīku starpniecību, loma, t. sk. iekļaujot bērnus ar īpašām izglītības vajadzībām.